

PÁVA

TANULMÁNYOK EGY ORBAISZÉKI FALURÓL

A ZABOLAI CSÁNGÓ NÉPRAJZI MÚZEUM KIADVÁNYAI II.

A könyv megjelenését a

és a

BETHLEN GÁBOR
Alap

támogatta.

Páva

Tanulmányok egy orbaiszéki faluról

Szerkesztette
Jakab Albert Zsolt
Pozsony Ferenc

KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG – CSÁNGÓ NÉPRAJZI MÚZEUM
KOLOZSVÁR – ZABOLA
2011

Kiadja a KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG
400162 Kolozsvár, Croitorilor (Mikes) u. 15.
telefon/fax: +40 264 432 593
e-mail: kriza@mail.dntcj.ro
www.kjnt.ro

© Kriza János Néprajzi Társaság, 2011

Lektorálta:
dr. Ilyés Sándor
dr. Kinda István

Borítóterv és tipográfia:
Könczey Elemér

Számítógépes tördelés:
Sütő Ferenc

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Páva : tanulmányok egy orbaiszéki faluról / ed.: Jakab Albert Zsolt,

Pozsony Ferenc. - Cluj Napoca : Kriza János Néprajzi Társaság, 2011

ISBN 978-973-8439-60-3

I. Jakab, Albert Zsolt (ed.)

II. Pozsony, Ferenc (ed.)

398(498 Pava)

Készült a kolozsvári GLORIA és IDEA Nyomdában
Igazgató: Nagy Péter

Tartalom

Előszó	7
POZSONY Ferenc Páva társadalomtörténete (1567–2010)	9
NAGY Ágota – TÖRÖK Tamás A pávai határ vizsgálata a helynevek tükrében	57
PUKÁNSZKY Mariann A háromszéki Páva beszélőközösségének (szubjektív) dialektológiai jellemzése	85
SZÓCSNÉ GAZDA Enikő 20. század eleji értelmiségi életmód Páván egy családi levelezés tükrében	119
GYÖRFY Eszter <i>És akkor elindultak Erdélyből...</i> A lokális és társadalmi mobilitás vizsgálata egy pávai család öt nemzedékében	159
KOVÁCS Mária Márta A pávai eklézsia régi és új úrasztali készlete.	199
KALINA Veronika Székelyruha-mozgalom Páván a női öltözet tükrében	215
LŐRINCZI Tünde Csekme Károly második világháborús emlékei. A fényképezés és az önéletírás gyakorlata mint identifikációs magatartás	233

TÓTH Csaba	
Egy falusi néptanácselnök életútja és helye a közösségben	253
ARANYOS Sándor	
Életmódváltozás a pávai építészet és lakáskultúra tükrében a 20. század második felében	271
TÖRŐ Balázs	
Változó formák és funkciók a falu népi építkezésében	295
KORZENSZKY Tamás	
A pávai cigánytánc-hagyomány organikus továbbélésének lehetősége	313
Rezumate	329
Abstracts	334
Szerzőink	343

Előszó

Páva falu a Háromszéki-havasok nyugati lábainál, Kovászna fürdőváros és Zabola község között fekszik. Lakossága sajátos gazdasági- és társadalm szerkezettel, jellegzetes kultúrával, hagyományokkal és azonosság tudattal rendelkezik.

A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia Tanszékének diákjai, doktoranduszai, tanárai és vendégei ebben az orbaiszéki településben olyan interdiszciplináris alapkutatásokat végeztek az elmúlt években, amelyeket a zabolai Csángó Néprajzi Múzeum kezdeményezett és szervezett. A terepkutatásokat elsősorban a Communitas Alapítvány, a Kriza János Néprajzi Társaság, a zabolai Pro Museum Egyesület, a pávai Református Egyház és számos helybéli család támogatta.

A kolozsvári, budapesti, pécsi és a szegedi fiatalok terepkutatásaiból az utóbbi öt évben számos szemináriumi és szakdolgozat, tudományos előadás, dokumentumfilm és kiállítás született. Részleges eredményeiket első ízben Kolozsvárt, 2010. február 27-én egy tudományos konferencia keretében mutatták be igényes szakmai közönség előtt. A kötetben közzétett tanulmányok és dolgozatok voltaképp a kincses városban megszervezett előadások kibővített, átdolgozott és szerkesztett változatai.

A Páván kezdeményezett terep- és levéltári kutatások elsődleges célja az volt, hogy feltárják a falu etnikai-, felekezeti-, társadalom- és gazdaság szerkezetének alapvető 20. századi változásait. Mivel a falut az 1960-as évek elején adminisztratív szempontból összekapcsolták a szomszédos Zabolával, a második világháborút követő hivatalos népszámlálások eredményei közt már nem találunk Pávával kapcsolatos, elkülönített adatokat. Éppen ezért 2010-ben olyan családszerkezeti vizsgálatot, censzust végeztünk a helységben, mely arra adott választ, hogy az erőszakos szocialista modernizáció és az 1989-es rendszerváltozást követő globális folyamatok hogyan alakították át a pávai családok, személyek hétköznapi életmódját, életstratégiáit, felekezeti és etnikai szerkezetét.

Levéltári- és terepkutatások segítségével Nagy Ágota és Török Tamás (Kolozsvár) feltárta a recens és a történeti helynévanyagot, majd segítségével arra mutattak rá, hogy az itt élők hogyan hasznosították természetes erőforrásaikat, hogyan alakították át természeti környezetüket,

azzal milyen viszonyban álltak. Pukánszky Mariann (Budapest) a pávai beszélőközösségek szubjektív nyelvjárási, dialektológiai jellemzésére vállalkozott, míg Kovács Mária Márta (Marosvásárhely) a református eklézsia régebbi és újabb úrasztali edényeit elemezte. Szócsné Gazda Enikő (Sepsiszentgyörgy) a Bartha család által megőrzött levelezés segítségével mutatta be egy értelmiségi familia életmódját a 20. század elején. Györfy Eszter (Pécs) kutatásai során arra kereste a választ, hogy az első világháború és az azt követő impériumváltozás hatására hogyan szóródtak szét a Kárpát-medencében a pávai Deák familia tagjai, és ez a lokális migráció milyen társadalmi mobilitást és életmódváltozást eredményezett a család öt nemzedékének életében. Kalina Veronika (Budapest) azt vizsgálta meg, hogy az első világháborút követő évtizedekben milyen helyi hatása volt az értelmiségiek által kezdeményezett székelyruha-mozgalomnak. Lőrinczi Tünde (Kolozsvár) Csekme Károly második világháborús fényképanyagának és önéletrajzájának önidentifikációs vetületeit elemezte és értelmezte. Tóth Csaba (Szeged) a Mészáros Istvánnal készített interjúk segítségével mutatja be, hogyan alakult egy helyi néptanácselnök rekrutációja, életútja, kapcsolatrendszere és mozgástera a sztálinista korszakban. Aranyos Sándor (Szentendre) terepkutatásai során azt vizsgálta meg, hogy a 20. század második felében milyen alapvető változások történtek a helyben élő családok életmódjában, s azok hogyan tükröződnek a pávai építészetben és lakáskultúrában. Törő Balázs (Szeged) elsősorban egy olyan pávai ház biográfiáját és újabb funkcióit rajzolta meg, melyben már csak nyáron vagy ünnepek idején tartózkodnak annak értelmiségi örökösei. A kötetet Korzenszky Tamás (Budapest) dolgozata zárja, melyben a szerző a pávai magyar ajkú cigányok zenés-táncos hagyományainak jelenlegi állapotát, valamint szerves továbbélésének esélyeit és lehetőségeit vizsgálja meg.

A kötetben közölt dolgozatok és tanulmányok szerzőinek jelentős része pályakezdő fiatal antropológus, földrajzos, néprajzos, muzeológus, művészettörténész és nyelvész. Köszönjük önzetlenül végzett munkájukat. Ugyanakkor megköszönjük azoknak a munkáját is, akik habár nem véglegesítették dolgozataik szövegét, részleges eredményeik beépültek a kötet különböző tanulmányaiba. Reméljük, hogy az itt közölt tanulmányok segítségével egy kevésbé ismert orbaiszéki falu sajátos azonosságát, kultúráját, társadalmát és életmódját, annak folyamatos változását ismerhetjük meg.

Rezumate

Aranyos Sándor

Schimbarea modului de viață în a doua parte a secolului XX la Pava prin prisma arhitecturii și a interioarelor

Cercetarea pe teren a autorului s-a concentrat în special asupra arhitecturii populare, a interioarelor, respectiv asupra proceselor economice, sociale și culturale din Pava, totodată asupra schimbării strategiilor de viață a locuitorilor. Caută răspunsul la întrebarea: cum au reacționat comunitățile tradiționale agrare la cataclismele istorice majore, cum și-au modificat modul de viață pentru a supraviețui. Creionează trăsăturile arhitecturii și a interioarelor specifice celei de-a doua părți a secolului XX. Obiectivul cercetării este expunerea tipurilor de case de locuit într-un spectru cultural cronologic, variantele structurii fundamentale, respectiv prezentarea restructurării spațiilor de locuit și modificarea universului material.

Gyórfy Eszter

Și atunci au pornit din Ardeal... Analiza mobilității locale și sociale la cele cinci generații a unei familii din Pava

Publicând rezultatele parțiale a unei cercetări aflate într-o fază premediară, studiul de față prezintă soarta a cinci generații ale familiei Deák din Pava, de la sfârșitul secolului 19 până astăzi. Similar multor familii din Ardeal, tratatul de la Trianon a adus o schimbare radicală atât în istoria familiei, cât și în cursul de viață individual. Cu referire la acest aspect, studiul prezintă răspândirea membrilor familiei după 1920, și strategiile de mobilitate locală și socială, respectiv modificările modului de viață rezultate.

Kalina Veronika

Mișcarea „portul secuiesc” prin prisma vestimentației femeiești din Pava

O cercetare din 2009 cu privire la portul femeiesc din Pava a stat la baza acestui studiu. Prima parte focusează asupra portului secuiesc și a mișcării dezvoltate cu privire la acesta, și se bazează pe remarcările făcute de Gazda Klára. A doua parte se referă la aspectele locale ale acestui

fenomen, pe baza rezultatelor lui Pozsony Ferenc și a propriilor interviuri. Deși acesta a fost caracteristic locului, în zilele noastre mai nimeni nu posedă acest port, deoarece ori l-au vândut, ori au confecționat porturi de copii din el, ori l-au folosit la funerarii. Confecționarea portului secuiesc a fost inițiată la începutul anilor 1940 de către persoane fizice, cum ar fi Mikes Johanna, iar țelul este același și astăzi: îmbrăcarea sa la bălci, la ceremoniile religioase. După 1989 se îmbarcă și cu ocazia evenimentelor profane, legate de terminarea grădiniței, a școlii etc.

Korzenszky Tamás

Posibilitățile supraviețuirii organice a tradiției dansului romilor din Pava în mediu modern

Studiul de față cu privire la supraviețuirea tradiției dansului romilor s-a născut din cercetările efectuate la locație începând cu anul 2008. În comunitatea romilor din Pava am regăsit niște personalități aparte, tineri înzestrați cu un talent deosebit privind dansul popular, care sunt conștienți de importanța predării tradiției de dans, de importanța dansului în viața comunităților de romi, de rolul jucat în micile triumfări cu ocazia balurilor și a discotecilor. Tinerii și-au format un mic club, în care seara dansează pe manele. Această muzică, ce conține numeroase elemente de origine romă, oferă posibilitatea de a include motive române și practicarea liberă, fără restricții a dansului. Astfel tradiția poate supraviețui în mod organic în mediul modern.

Kovács Mária Márta

Noi și vechi obiecte liturgice al parohiei din Pava

Lucrarea de față prezintă constituirea obiectelor liturgice al parohiei reformate din Pava, sporirea și evoluția acestora în ultimii treisute de ani, dar și situația actuală. Etapele evoluției obiectelor liturgice se pot depista cu ajutorul izvoarelor scrise și cu vasele de cult care s-au păstrat până în zilele noastre. Colecția modestă alcătuită din obiecte de argintărie și de cositor s-a transformat treptat după gustul și nevoile vremii: astfel în a doua jumătate a secolului XVIII prin topirea vechilor obiecte din cositor s-au obținut piese noi, iar mai târziu la cumpăna secolului XIX–XX punerea în vânzare a vaselor de cult scoase din uz a oferit noi posibilități de înnoire al obiectelor liturgice. Un rol important în păstrarea clendiilor vechi a jucat Muzeul Național Ardelean.

Lőrinczi Tünde

Amintirile lui Csekme Károly din cel de-al doilea război mondial. Practica fotografiei și a autobiografiei, ca atitudine de autoidentificare

În acest studiu autoarea analizează reprezentările amintirilor lui Csekme Károly din al doilea război mondial pe baza unui material fotografic creat de el în timpul războiului și părți din autobiografia sa referitoare la această perioadă. Analiza se concentrează pe rolul practicii fotografice și autobiografice în constituirea identității și a istoriei personale. Scopul studiului este de a sublinia faptul că diferitele medii informaționale prin care se produce evocarea evenimentelor din război, pe lângă rolul lor de mediator între trecut și prezent, sunt instrumente importante în crearea identității personale. Aceste medii nu numai comprimă și depozitează trecutul menit de a fi reamintit, ci și legitimează modurile în care persoana se autodefinește.

Nagy Ágota – Török Tamás

Analiza toponimiei hotarului Pava

Lucrarea de față a pornit de la premisa că mediul natural a suferit schimbări datorită intervenției umane, iar aceste schimbări rapide sunt urmate de schimbarea toponimiei dar cu un ritm mult mai lent. Toponimele păstrează aspectul peisajului din momentul denumirii, sunt documente ale stării originale hidrografice, a vegetației și istorico-economice. În primul rând au fost colectate toponimele cu ajutorul surselor istorice și a locuitorilor, apoi au fost demonstrate urme ale schimbărilor naturale percepute în toponime. În final se subliniază legăturile între numele locurilor și moduri de utilizare a terenurilor.

Pozsony Ferenc

Pava – istorie socială (1567–2010)

În ultimele decenii aspectul etnic și confesional al așezării Pava a suferit modificări radicale. Copiii familiilor mixte (reformată – romano-catolice) de regulă s-au integrat în comunitatea romano-catolică. Modificarea raportului confesional inițial a fost determinat și de faptul că familiile romano-catolice au avut mult mai mulți copii, decât cele reformate.

Procesele etnoculturale și demografice din Pava au creat noi situații nu numai pe plan economic, dar și pe cel educațional și confesional. Comunitatea reformată maghiară își pierde treptat din importanță, deși de secole a fost determinantă în aspectul și specificul așezării. De fapt avem de a face cu o situație în care un grup etnic integrat doar parțial în viața economică, confesională și socială locală, adică romii de limbă maghiară, și în special cei cu aspirații, joacă un rol tot mai determinant în naturalizarea celor mai noi modele culturale (de ex. interioare, vestimentație, gastronomie modernă) și în desfășurarea proceselor de modernizare.

Pukánszky Mariann

Caracterizarea dialectologică (subiectivă) a comunității din Pava

Studiul de față oferă o prezentare a specificităților dialectologice a comunei Pava, respectiv a părerii localnicilor despre dialectul local folosit. Autoarea urmărește să prezinte concomitent graiul folosit la Pava și caracteristicile lingvistice a mediului mai mult sau mai puțin extins, totodată să expună aspectele referitoare la acestea ce se regăsesc în opiniile localnicilor. Astfel se poate demonstra ce importanță are dialectul secuiesc, cel din Trei Scaune, cel din Scaunul Orbai și cel din Pava pentru membri grupului dialectic local.

Confrontarea datelor dialectologice „obiective” și subiective ne arată cum cele din urmă nu se organizează exclusiv pe bază lingvistică, adică pot redefini similaritățile modalităților de folosire a limbii, care prin analize lingvistice statistice se afirmă a fi aproape identice. Studiul de față este o încercare de a arăta ce alte puncte de vedere se pot utiliza în analiza dialectologică a unei comunități, dar dezvelirea detaliată a acestora necesită noi cercetări.

Szócsné Gazda Enikő

Modul de viață al intelectualilor din Pava la începutul secolului 20 prin prisma corespondenței familiale

Din cauza Tratatului de la Trianon, fiii familiei învățătorului Bartha s-au despărțit de locul natal. Bartha Jenő, student la facultatea de economie din Budapesta, a fost izolat de familia sa prin modificarea hotarelor, și a rămas în Ungaria. Între 1924–1942 familia sa, rămasă în satul Pava (azi contopit cu Zăbala) a scris 92 de scrisori, din care reiese viața cotidiană, modul de

viață, legăturile sociale ale familiei, dar reiese și viața, sărbătorile mediului urban. Din scrisori putem să cunoaștem rolul important ai învățătorilor în răspândirea cunoștințelor economice și culturale (pomologie, cercurile de teatru, reînnoirea portului popular etc.). Prin analiza legăturilor sociale reiese, că în perioada interbelică intelectualii au avut deja o identitate colectivă, cu caracteristici proprii în Ținutul Secuiesc.

Tóth Csaba

Viața unui președinte de consiliu popular și locul său în comunitate

Studiul de față vizează cursul vieții lui Mészáros István, o personalitate care în perioada socialismului a surplinit postul de președinte al unui consiliu popular din județul Covasna timp de aproape două decenii. Interviuul a fost realizat în două etape, în vara anului 2007, respectiv 2008. Interpretarea include posibilitățile utilizării istoriei orale ca și gen de istorie socială, delimitează diferitele tipuri ale acesteia (reamintirea evenimentelor parțiale, povestirea propriei povestiri de viață), precum și determinarea ei socială. În acest cadru teoretic, cele povestite de Mészáros István se consideră a fi imaginea „din perspectivă superioară” a structurii de putere socială, respectiv un instrument al povestirii cursului de viață individual.

Törő Balázs

Forme și funcții schimbătoare în arhitectura populară din Pava

Similar cu alte domenii ale culturii, în arhitectura populară a satului Pava se regăsește atât tradiționalul, cât și modernul, atât vechiul cât și noul, ceea ce confirmă diferite metode de urmare a modelelor culturale.

În centrul satului din apropierea bisericii reformate – cândva un model pentru întreg satul –, autorul a cercetat o casă secuiască cu streșină specială (în mijloc), păstrată în forma ei originală, dar funcționând ca și o casă de vară, respectiv o alta care devenind o victimă a necesităților schimbătoare, a fost modificată.

Vilele alpine de pe strada principală, respectiv în cazul de față cele de pe strada Karom, legate de populația romă, dau dovadă despre un model cultural total diferit.

Abstracts

Aranyos Sándor

Change of Way of Life in Pava Reflected in the Architecture and Interior Design in the Second Part of 20th Century

During his fieldwork in Pava the author particularly focused on local architecture, interior design and on economic, social and cultural processes taking place in the settlement, as well as on the changes of life strategies of the population. He tried to find out how traditional agricultural communities responded to great cataclysms in history, how they changed their earlier way of life in order to be able to survive. He outlines here the characteristics of interior design and architecture in the second part of the 20th century. The target is to give a general chronological overview of house types and ground-plans of the era; regarding interior design he also outlines the restructuring of habitats and the alteration of household objects.

Gyórfy Eszter

***Then They Set off from Transylvania...* Local and Social Mobility in Five Generations of a Family from Pava**

The present paper reviews – by publishing some results of an ongoing research – the history of five generations of the family Deák from Páva, concerning the period from the end of the 19th century to the present. Like in the case of many other Hungarian families in Transylvania, the Treaty of Trianon and its political-economical effects can be considered as a significant turning-point for both the entire family and its members. Based on this fact, the author proposes to outline how the family members “spread” in the Carpathian Basin after 1920, focusing on the strategies of local and social mobility and their effects on the individual lifestyles.

Kalina Veronika

Szekler Dress Movement in Pava through Women’s Clothing

The study is based on a research carried out in 2009 on women’s national costumes of Pava. In the first part the author deals with the Szekler national costumes and the Szekler Dress Movement, especially in connec-

tion with the statements of Gazda Klára. Then she specifies – based on the research of Pozsony Ferenc and her own interviews with residents – the local dimension of the Movement. Even though the phenomenon was typical in Pava, nowadays only a few residents kept their costumes, others usually sold it, made children’s clothes out of it or were buried in it. The sewing of Szekler national costumes was initiated in the early 1940s mostly by individuals, such as Johanna Mikes. The aim of wearing it is similar to the present day: they wear it on wakes, Confirmations and First Holy Communions. Since the system change (1989) they also wear it on secular, kindergarten, school, and village feasts.

Korzenszky Tamás

Possibility of the Organic Survival of Gipsy Dance Tradition under Modern Conditions in the Transylvanian Village Pava

The study on the organic survival of Gipsy dance traditions in the Transylvanian village of Pava relies on fieldwork research of the conservation of traditions among the local gipsy community since 2008. Exceptionally talented young dancers conserve their dance traditions with surprising consciousness, and awareness of the importance of their knowledge, bringing them reputation and fame in balls and discos. “Manele” electronic pop music implying Gypsy elements, though a strongly disputed genre in Romania, provides the possibility of the organic survival of Gipsy dance traditions under modern conditions.

Kovács Mária Márta

Old and New Liturgical Objects of the Parish of Pava

The present paper follows the presentation of the formation of the liturgical objects of the parish of Pava, its changes during the last 300 years, and its actual situation. The steps in the change of the set can be observed by the use of archive documents and with the help of the actual objects. The modest collection of tin and silver objects has been gradually changed according to the taste and need of the ages: thus from the second half of the 18th century new forms were given by the melting of the elder objects, and at the turn of the 19th–20th century the renewal was possible through selling the objects that were not in use. In the conservation of these objects a key role was played by the Transylvanian National Museum.

Lőrinczi Tünde

**Csekme Károly's Memories of the Second World War.
The Practice of Photography and Autobiography
as Attitude of Personal Identity**

The present study analyzes the representations of Csekme Károly's memories of the Second World War, based on photographs taken by him in this period and on parts of his autobiography.

The paper examines the roles these autobiographic and photographic practices play in the construction of narratives about life course and identity. The aim of the author is to show that in the process of remembering different mediums serve not merely as mediators between past and present, but as important means of identity-construction. The analysis suggests that besides compressing and storing the past meant to be recollected, these mediums of remembering are crucial in legitimizing the self-interpretation of the person.

Nagy Ágota – Török Tamás

Toponym Analysis of Pava's Surroundings

The present paper is based on the hypothesis that due to human interference the natural environment went through a quick change, but this was followed by a much slower change of toponyms. They preserve the area's aspect and characteristics from the moment of denomination, and also its original situation of hydrogeology, vegetation and agriculture. First of all, the authors collected the list of toponyms with the help of historical sources and local population. Next, they presented the effects of environmental change on them. Last, they emphasized the relationship between toponyms and the types of the area's utilization.

Pozsony Ferenc

Pava – a Social History (1567–2010)

In the last few decades the former ethnic and confessional aspect of Pava has been radically changing. In this period of time the children of the confessionally mixed families (Reformed and Roman Catholic) were constantly integrated into the Roman Catholic community. The modification of the former confessional ratio was also determined by the fact that Roman Catholic families were keen to have much more children than the Protestant ones.

The ethno-cultural and demographic processes created new situations not only on the economic, but also on the educational and confessional level. The Reformed Hungarian community more and more loses its place, although it was the one that had determined the aspect and character of the settlement for centuries. In fact we are dealing with a situation, when a later settled, only partially integrated ethnic group, the Gypsies with Hungarian mother tongue, and especially the ambitious part, is playing a more and more determining role in the naturalization of the newest cultural and lifestyle patterns (eg. modern interiors, wearing, gastronomy etc.) and in the evolving of modernization processes.

Pukánszky Mariann

The (Subjective) Dialectology Characterisation of the Speaker Community of Pava

This article reports the dialectical characteristics of Pava and the opinions of local speakers about the use of the language in the village. The author makes an attempt, on the one hand, to introduce the language usage of Pava and the characteristics of this usage in its narrower and wider environment, and on the other hand, to demonstrate the presence of this description of the language in the speakers' views. By these data it becomes detectable how significant the Szekler, Trei Sacune, Orbai and Pava dialects are considered for the local speakers.

The comparison of "objective" and subjective data of dialectology shows that the latter might not be solely structured on the language, so these data can overwrite those language usage similarities that were indicated as equal by linguistic analysis using statistical procedures. To conclude, the aim is to demonstrate that upon examining a group's dialect and use of language there are further aspects to take into consideration, but these aspects would still require more examinations.

Szócsné Gazda Enikő

Intelligentsia Lifestyle at Pava at the Beginning of the 20th Century as Seen through a Family Correspondence

The members of the Bartha family, the family of the teacher from Pava, were isolated from each other by the Treaty of Trianon. Bartha Jenő, studying economics in Budapest, was obliged to stay in the capital of

Hungary. The 92 letters written from Pava between 1924 and 1942 and addressed to him, brings to light the everyday life of the family, their way of life, and their system of relations, but also offers an insight to the feasts and everyday of the village. The letters outline the economic and cultural leading role of the teachers (horticulture, theatricals, renewal of folk costumes). Through an analysis of their system of relations, it can be seen how intelligentsia already had a specific group identity at the beginning of the 20th century.

Tóth Csaba

The Life-story and Place of a Village Council Leader in Socialist Romania

The study accompanies a life story interview of Mészáros István, a socialist-era council leader in Pava, Covasna county, Romania. The interviews were recorded on the summers of 2007 and 2008 in two parts. Its aim is to provide historical as well as theoretical context to the application of oral history material discussing the events of the 20th century. As a start it examines different forms and functions of such historical sources and identifies them as either event-specific narratives, or presented complex life-stories as well as emphasizes the importance of a social status of the informant. In this theoretical context it identifies the life-interview of Mészáros as an “above-view” of socialist power structure and a life-story narrative.

Törő Balázs

Changes Forms and Functions in the Popular Architecture of Pava

Similarly to other fields of culture, the folk architecture of the Transylvanian village Pava involves traditional and modern, old and new elements following different models. The present study focuses on two buildings in the village centre around the Calvinist Church, earlier serving as the architectural model for the village: a Szekler house conserved in its original form, with a changed function (summer house) and a building originally constructed with eaves in the middle, but later transformed to suit modern requirements. An alternative cultural model is represented by Romani-owned Alpine-type villas in Main and Karom Street.

Cuprins

Prefață.	7
POZSONY Ferenc Pava – istorie socială (1567–2010).	9
NAGY Ágota – TÖRÖK Tamás Analiza toponimiei hotarului Pava	57
PUKÁNSZKY Mariann Caracterizarea dialectologică (subiectivă) a comunității din Pava.	85
SZÓCSNÉ GAZDA Enikő Modul de viață al intelectualilor din Pava la începutul secolului XX prin prisma corespondenței familiale . . .	119
GYÖRFY Eszter <i>Și atunci au pornit din Ardeal..</i> Analiza mobilității locale și sociale la cele cinci generații a unei familii din Pava.	159
KOVÁCS Mária Márta Noi și vechi obiecte liturgice al parohiei din Pava	199
KALINA Veronika Mișcarea „portul secuiesc” prin prisma vestimentației femeiești din Pava	215
LŐRINCZI Tünde Amintirile lui Csekme Károly din cel de-al Doilea Război Mondial. Practica fotografiei și a autobiografiei, ca atitudine de autoidentificare.	233

TÓTH Csaba	
Viața unui președinte de consiliu popular și locul său în comunitate	253
ARANYOS Sándor	
Schimbarea modului de viață în a doua parte a secolului XX la Pava prin prisma arhitecturii și a interioarelor . . .	271
TÖRŐ Balázs	
Forme și funcții schimbătoare în arhitectura populară din Pava . . .	295
KORZENSZKY Tamás	
Posibilitățile supraviețuirii organice a tradiției dansului romilor din Pava în mediu modern	313
Rezumate	329
Abstracts	334
Lista autorilor	343

Contents

Foreword	7
 POZSONY Ferenc Pava – a Social History (1567–2010)	 9
 NAGY Ágota – TÖRÖK Tamás Toponym Analysis of Pava’s Surroundings	 57
 PUKÁNSZKY Mariann The (Subjective) Dialectology Characterisation of the Speaker Community of Pava.	 85
 SZÓCSNÉ GAZDA Enikő Intelligentsia Lifestyle at Pava at the Beginning of the 20 th Century as Seen through a Family Correspondence.	 119
 GYÖRFY Eszter <i>Then They Set off from Transylvania...</i> Local and Social Mobility in Five Generations of a Family from Pava	 159
 KOVÁCS Mária Márta Old and New Liturgical Objects of the Parish of Pava	 199
 KALINA Veronika Szekler Dress Movement in Pava through Women’s Clothing	 215
 LŐRINCZI Tünde Csekme Károly’s Memories of the Second World War. The Practice of Photography and Autobiography as Attitude of Personal Identity.	 233

TÓTH Csaba	
The Life-story and Place of a Village Council Leader in Socialist Romania	253
ARANYOS Sándor	
Change of Way of Life in Pava Reflected in the Architecture and Interior Design in the Second Part of 20 th Century	271
TÖRŐ Balázs	
Changing Forms and Functions in the Popular Architecture of Pava	295
KORZENSZKY Tamás	
Possibility of the Organic Survival of Gipsy Dance Tradition under Modern Conditions in the Transylvanian Village Pava	313
Rezumate	329
Abstracts	334
Authors	343

Szerzőink

ARANYOS Sándor – néprajzos-muzeológus, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre

GYÖRFY Eszter – egyetemi hallgató, Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék, Pécs

JAKAB Albert Zsolt – PhD, néprajzkutató, Kriza János Néprajzi Társaság–Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár

KALINA Veronika – egyetemi hallgató, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Néprajzi Intézet, Budapest

KORZENSZKY Tamás – magiszteri hallgató, néprajz, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Budapest – táncantropologia Szegedi Tudományegyetem, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged

KOVÁCS Mária-Márta – PhD, muzeológus, Maros Megyei Múzeum, Marosvásárhely

LŐRINCZ Tünde – doktorandusz, Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, Kolozsvár

NAGY Ágota – magiszteri hallgató, turizmus és területfejlesztés, Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Földrajz Kar, Kolozsvár

POZSONY Ferenc – DSc, néprajzkutató, egyetemi professzor, dékán-helyettes, Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Bölcsészkar, Kolozsvár

PUKÁNSZKY Mariann – egyetemi hallgató, magyar nyelv és irodalom, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Budapest

SZŐCSNÉ GAZDA Enikő – PhD, néprajzkutató, osztályvezető főmuzeológus, Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy

TÓTH Csaba – egyetemi hallgató, University of Southampton, Egyesült Királyság

TÖRŐ Balázs – egyetemi hallgató, Szegedi Tudományegyetem, Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, Szeged

TÖRÖK Tamás – magiszteri hallgató, geomatika, Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Földrajz Kar, Kolozsvár